MAART 1982
93ste JAARGANG, NR. 1

Actieblad TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

Hoe wilt U de kwakzalverij aanpakken?

Het bestuur wil graag met de leden overleg plegen over de toekomstplannen. Daartoe wordt begin mei een bijeenkomst belegd in Utrecht waar een van de bestuursleden een korte inleiding zal houden. Daarna is het woord aan de leden. Samen met de leden wil het bestuur discussieren over een beleidsvisie. De bijeenkomst is tevens de algemene ledenvergadering van de vereniging — statutair voorgeschreven.

De bijeenkomst wordt gehouden in het Diakonessenhuis te Utrecht en wel op 8 mei a.s. Voorlopig is als openingsuur 10.30 v.m. vastgesteld. Men make gebruik van de hoofdingang van het gebouw.

De leden ontvangen nog een nadere convocatie voor deze bijeenkomst. Noteer alvast de 8ste mei in uw agenda!

Uw contributie!

Bij het verzenden van acceptgirokaarten ter betaling van de contributie van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, tegelijk met de verzending van het Actieblad tegen de Kwakzalverij van december is er iets mis gegaan. De kaart vermeldde als jaar 1981 — dat moest zijn 1982. Bovendien waren naam en adres niet vermeld. De acceptgirokaarten zullen nogmaals worden verzonden, thans met het jaartal 1982. Wanneer U al betaald hebt wilt U dan die kaart terug zenden met vermelding van de datum van betaling en het giro- of banknummer? Terugzending aan de penningmeester, Oosterhaven 43A, 1671 AC Medemblik. Vriendelijk dank bij voorbaat!

(De contributie bedraagt *f* 30; voor studenten en leerling-verpleegkundigen *f* 10. Zie verder pagina 2)

SYMPOSIUM IN UTRECHT

PROF. B. S. POLAK: HET DENKPATROON VAN DE ALTERNATIEVEN VALT VAAK NIET TE VOLGEN

Het thema „weerstanden tegen alternatieven in de geneeskunde, toegespitst op kankertherapie" leverde een boeiende discussie-ochtend op tijdens een symposium, in Utrecht gehouden. Het was het initiatief van de werkgroep Gamma van de faculteit van de Geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Voor onze vereniging trad daar op prof. B.S. Polak. „Ik wil feitelijk resultaten zien", aldus waarnemend voorzitter van de Vereniging tegen Kwakzalverij tijdens de discussie. „Na veertig jaar Moermanmethoden moet men op controleerbare wijze laten zien of patienten zijn genezen dan wel aantoonbaar verbeterd".

De Moermantherapie kwam namelijk herhaaldelijk ter sprake want een van de medewerkers aan het symposium, de arts dr. H.C. Moolenburgh paste dit toe. Het forum werd gepresideerd door de arts P. van Dijk, auteur van het bekende boek over alternatieve geneeswijzen. Het bestond voorts uit de arts G.Th. Hornstra die alternatieve kankertherapieën toepast en de viroloog dr. H. Schellekens, arts, die interferononderzoek verricht. Het symposium werd gehouden in de collegezaal van het Laboratorium voor medische Anatomie en Embryologie aan 't Hoogt te Utrecht. Er waren veel tweedejaarsstudenten in de medicijnen aanwezig: Gamma is een werkgroep van de tweedejaars. Daarnaast waren er ook cursisten van de Academie voor Natuurgeneeskunde te Hilversum, een instelling nauw gelieerd aan de N.W.P., Nederlandse Werkgroep van Praktizijns.

Niet alleen Moerman...

Arts Van Dijk gaf bij het begin van de ochtend een korte samenvatting van de verschillende alternatieve geneeswijzen. Allereerst de Moermantherapie die de nadruk legt op voeding en vitamines; dan zijn er de anthroposofische therapie, de enzymtherapie, de Christian Science-methode, die geheel met geestelijke middelen werkt, het middel laetrile ("kauwen op amandelen is oude gewoonte", aldus Van Dijk), makrobiotiek dat ook nogal wat aanhangers heeft hier te lande en andere voedingstherapieën.

De commissie-Muntendam heeft zicht niet specifiek bezig gehouden met alternatieve kankertherapieën, lichtte de voorzitter van het forum nog toe. (Van Dijk maakte deel uit van die commissie, red.) Hij vroeg zich wel af: Is het verstandig die Moermantherapie toe te passen? Van een aantal kankergevallen weet ik dat de officiële geneeskunde uitkomst biedt. Van andere vormen niet. Ik voel me onzeker...

De arts G.Th. Hornstra gaf een overzicht van zijn levensloop. Hij was in 1970 afgestudeerd en nam in Den Haag kennis van de werkwijze van anthroposofisch

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:

Voorzitter: vacature
Secretaris: drs. I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
mr. J.S.W. Holtrop, Haarlem
dr. L. Meinsma, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam

Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

werkende artsen. "Het viel me op dat de patienten er veel baat bij hadden". Een jaar lang heeft hij Moerman geassisteerd. Dat was een totaal andere wijze van benadering. Conclusie van dat jaar: "Ik heb gezien hoeveel patiënten zijn genezen. Ik dacht dat het alleen om het dieet ging maar ik ontdekte nog een andere factor — de inzet van de arts zelf, diens uitstraling, de factor, die overgedragen wordt aan de patiënt".

Ratjetoe van methoden

Arts Hornstra had zich vervolgens bezig gehouden met homeopathie en natuurgeneeswijze. "Griep kun je met homeopathische middelen in de hand houden". Hornstra zei te streven naar een samenwerking van alternatieve en reguliere natuurgeneeswijzen. Hij vond een betere begeleiding nodig van de patiënt bij wie een tumor is verwijderd. Hij zei niet a priori tegen bestraling te zijn.

Dr. H.C. Moolenburgh die clandestien tijdens de oorlog in Leiden medicijnen studeerde vestigde zich als huisarts te Haarlem. Hij paste een "ratjetoe" van geneesmethoden toe, "je mag niet kieskeurig zijn". Hij vond de psychische behandeling uiterst noodzakelijk en volgens de heer Moolenburgh moet voor de toekomst het parool zijn samenwerking tussen reguliere en alternatieve geneesmethoden.

De viroloog dr. H. Schellekens is toevallig in de kankerbestrijding terecht gekomen door zijn onderzoek op het gebied van interferon. Ingespoten bij proefdieren is ontdekt dat interferon een antiviraal middel is. Het toont een duidelijke anti-kankerwerking. Bij een scala van tumoren kan het regressie van het gezwel teweeg brengen. Aanvankelijk was het een uiterst duur procédé om interferon te verkrijgen maar er is nu een goedkope bron voor ontdekt. Het middel zou bestaande therapieën kunnen aanvullen. Toch is er nog een grote passiviteit in wetenschappelijke kring.

„Ik kan er niet mee omgaan"

Prof. Polak, sinds 1965 hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, is dertig jaar huisarts geweest. Hij vindt dat de persoonlijke relatie arts-patiënt een enorme rol speelt maar niemand heeft goed door hóe dat werkt. De relatie vertroebelt wel het effect van de therapie. Waar zitten de weerstanden tegen alternatieve behandelwijzen? Men moet bedenken dat het altijd moeilijk is om bestaande gewoonten te doorbreken. Bovendien valt vaak het denkpatroon van de alternatieven niet te volgen. "Ik kan er niet mee omgaan". Je moet, vervolgde prof. Polak; openstaan voor de resultaten van feitelijk onderzoek maar er is zo weinig toetsbaar onderzoek.

Forumlid Schellekens wilde een nadere toelichting van Moolenburgh. Deze antwoordde: Wij krijgen een uitgeselecteerde groep van kankerpatiënten. Sinds wij een aantal behandelwijzen toepassen kunnen patiënten tot twee à drie weken voor hun dood hun werk doen. Dat is een verbeterde kwaliteit van het leven — niet dat lange ziekbed.

Dr. Schellekens: Patiënten met pit komen naar U toe.

Waar is een publicatie?

Prof. Polak: De individuele arts moet toepassen wat hij nodig vindt. Als hij overtuigd is dat het helpt moet hij het toepassen. Als U zegt — dit tegen dr. Moolenburgh — dat U een methode toepast die werkt, zeg mij dan waar ik de publicatie over die methode kan vinden. Dan is het controleerbaar. De alternatieve benadering verdient alle aandacht maar men moet wel duidelijk maken waarom het gaat. Dr. Moolenburgh gaf een overzicht van het aangekondigde onderzoek naar de methode-Moerman maar daar is men nog niet ver mee gekomen.

Prof. Polak herinnerde er aan dat er een techniek is ontwikkeld voor het genezen van borstkanker zonder het verwijderen van een borst. Zijn de levenskansen dan wel beter dan mèt verwijdering? Eerst na een vrij groot aantal jaren kan het eindeffect van de nieuwe methode bekend zijn. Dat is een buitengewoon moeilijk probleem en het toont de dilemma's waarvoor men ook met alternatieve methoden wordt geplaatst.

Forumvoorzitter Van Dijk was verbaasd over de snelle aanvaarding van interferon en de weerstanden tegen de Moerman-therapie.

Prof. Polak: Er gaapt een kloof tussen reguliere genezers en voorstanders van de Moerman-therapie.

Schellekens: Vergeet niet dat er 3000 wetenschappe-

lijke publicaties bestaan over interferon... dit in tegenstelling tot de Moermantherapie.

Moerman veel te nauw

Hornstra: "Moerman is voor mij onvoldoende. Dat is veel te nauw. Ik meen overigens een gebrek aan belangstelling van de reguliere geneeskunde op te moeten merken".

Moolenburgh: Eén van onze groep (van de z.g. Moerman-artsen, red.) is al voor het medisch tuchtcollege gedaagd, met twee anderen dreigt dat het geval te worden. "Wij willen niet meer vervolgd worden wegens het toepassen van de Moerman-therapie. Dit soort polarisatie moet ophouden".

Van Dijk: Waar komt de weerstand vandaan?

Moolenburgh: Er wordt een derde in gemengd — dat vindt de huisarts niet mooi.

Prof. Polak: Deze schildering is heel realistisch, dat verklaart de persoonlijke weerstanden. Maar het zegt niets over de waarde van de genezing. De Moerman-aanhangers hangen geheel andere denkpatronen aan dan degenen die de reguliere geneesmethoden hanteren.

Moolenburgh gaf nog een statistiek. In Frankrijk bleek een vierjaarsoverleving van kankerpatiënten te bestaan van 31.2 pct. Maar een alternatieve arts in Duitsland had vierjaarsoverlevingscijfers van 80 pct. voor patiënten zonder uitzaaiingen; 48 à 50 pct van patiënten mèt uitzaaiingen en van patiënten die met een brancard de kliniek binnenkwamen waren de cijfers overeenkomstig het Franse percentage.

Schellekens: Dat is kolder die vergelijking!

Moolenburgh: De reguliere geneeskunde geneest maar een klein percentage.

Schellekens: Maar zonder die geneeskunde overleden ze allen...

Waar blijven de statistieken?

Na een koffiepauze konden vragen uit de zaal worden gesteld. Het begon met de vraag of er geen brug tussen regulieren en alternatieven kon worden geslagen. Het zou verstandig zijn, aldus prof. Polak, wanneer de alternatieve genezers zorgden voor publicaties in maandbladen. Maar Moolenburgh meende dat de reguliere geneeskunde alleen het universitaire deel publiceert in geneeskundige tijdschriften.

Van Dijk: Dat is toch jammer, er bestaan twee volkomen gescheiden circuits van tijdschriften.

Moolenburgh: Artikelen worden geweigerd op politieke gronden.

Student in de zaal: Ze hebben nooit statistieken, die alternatieven. Dat roept bij mij weerstanden op.

Moolenburgh: Ik vind dat U wel gelijk hebt, maar met statistieken kun je alles bewijzen. In Fort Worth in de Ver. Staten, vervolgde hij, doet men een psychologisch onderzoek van kankerpatiënten. Uitsluitend als gevolg van die gesprekken treedt een verdubbeling van levensduur op.

Prof. Polak: Psychische factoren spelen een rol — dat is geen punt.

Moolenburgh: 't Is een soort kwestie hoe wij tot elkaar moeten komen. Maar wij hebben eenvoudig geen tijd om wetenschappelijk onderzoek te doen.

Wat is een kwakzalver?

Een kwakzalver is iemand, die bedrog pleegt én iemand, die wat hij doet in de geneeskunde niet fundeert op acceptabele methoden. Deze definitie gaf prof. Polak bij de bespreking van een van de stellingen die aan het forum waren voorgelegd; "Wanneer is een kankertherapie regulier, alternatief of kwakzalverij en waar liggen de grenzen?"

Arts Hornstra vond dat er zeker zoveel kwakzalvers zaten onder de reguliere artsen als onder de niet-regulieren.

Schellekens: Als ik het zo bekijk zitten er meer kwakzalvers onder de alternatieven!

Een andere stelling luidde: weerstanden tegen interferon zijn vergelijkbaar met weerstanden tegen nieuwe alternatieve geneeswijzen. "Wij voldoen nu met interferon wel aan wetenschappelijke eisen", aldus dr. Schellekens. De discussie kwam op het thema van de invloed van de farmaceutische industrie waarbij prof. Polak er de aandacht op vestigde dat de omzet van de alternatieve industrie niet gering is. Moolenburgh meende dat alternatieve middelen worden benadeeld bij de geneesmiddelenregistratie.

Wat onze vereniging wil

Prof. Polak greep de gelegenheid aan het gehoor het een en ander te vertellen over de gereactiveerde Vereniging tegen de Kwakzalverij. Die keert zich niet alleen tegen kwakzalvers maar houdt zich ook bezig met de bestudering van wat er van waarde is aan alternatieve geneeswijzen. De vereniging staat op de bres voor gezondheidsbelangen, voor de mensen die er recht op hebben goed behandeld te worden. De Vereniging is bereid resultaten die getoond worden en die geschraagd worden door wetenschappelijk onderzoek te aanvaarden. Er moeten bewijzen worden overlegd!

Vraag: Hebt U kennis genomen van de gedachtengang van de alternatieven?

Prof. Polak: Door de werken van de heer Van Dijk te lezen!

De discussie keerde terug naar de voeding en naar het Moerman-dieet. Volgens dr. Moolenburgh geven de Moermanartsen practisch het Mormonendieet. En de kankersterfte bij Mormonen is geringer.

Prof. Polak: Andere voeding geeft een ander carcinoombeeld. Mormonen volgen bovendien dat dieet hun leven lang. Maar de zaak is buitengewoon gecompliceerd.

Vraag: Kunnen reguliere genezers de Moermantherapie niet overnemen?

Prof. Polak: Ik zou de verantwoording niet durven nemen. Stel je voor dat je een patiënt met borstkanker na dat Moermandieet terug krijgt met een kankerge-

AVRO'S TELEVIZIER OVER PARAGNOSTEN EN DE ZIEKENFONDSEN

"Ik geloof niet in hun succes. Wat de strijkers claimen als resultaat van hun behandeling kan de critiek van een *wetenschappelijke benadering niet doorstaan, al kan de* patient zich subjectief beter voelen", aldus prof. B.S. Polak, wnd. voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij in Televizier Magazine van de Avro.

Televizier Magazine, gepresenteerd door Jaap van Meekeren en Wil Simon hield zich in de uitzending van 2 februari bezig met de verlangens van de paranormale genezers om opgenomen te worden in het ziekenfondspakket. In ons nummer van december 1981 hebben wij gememoreerd dat de beoefenaars van alternatieve geneeswijzen zich tot de ombudsman hebben gewend omdat de ziekenfondsen de visite aan de alternatieve genezer niet vergoeden.

Televizier Magazine liet het optreden zien van een paranormale genezeres — later bleek het mevrouw C. Wouters te zijn — die de handen legde om het hoofd van een patiënt. Er werd medegedeeld dat er 300 paranormale genezers in ons land actief zijn. Over haar optreden zei de paranormale genezeres "mijn handen gaan trillen, zij brengen energie over"...

Wat de patient mankeerde? Dat wist zij niet. "Ik ga geen doktertje spelen", verzekerde de genezeres. "Mijn patiënten moeten eerst naar de dokter"...

De genezeres was lid van de NFPN, waarvan de aangesloten leden patiënten alleen in behandeling nemen wanneer die eerst naar de dokter zijn geweest.

Prof. Muntendam

Vervolgens kwam prof. dr. P. Muntendam in beeld, de voorzitter van de commissie voor alternatieve geneeswijzen. Men zal zich herinneren dat prof. dr. F.A. Nelemans, adviserend lid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dit rapport uitvoerig van commentaar heeft voorzien in een artikel, gepubliceerd in het eerste nummer van ons Actieblad, gedateerd september 1981.

Welnu, in Televizier Magazine verklaarde prof. Muntendam dat hij de wens van de alternatieve genezers om hun verrichtingen in het ziekenfondspakket opgenomen te zien heel begrijpelijk vond. "Ik bekijk het eigenlijk van het standpunt van de cliënt. Eerst komt hij bij de reguliere genezer en diens behandelingen worden wel vergoed. Als die behandeling faalt gaat de client naar een alternatieve genezer die wel succes heeft. Dan is het moeilijk te begrijpen dat ze de consulten van die alternatieve genezer niet vergoed krijgen", aldus de heer Muntendam.

Sessies van strijkers

De presentator van het programma deelde vervolgens mede, dat een consult gewoonlijk *f* 17,50 kost. De meeste sessies van strijkers spelen zich af in eenvoudige vertrekken. Er werd een patiënt getoond, die liggend op een soort rustbed, door de handen van een alternatieve genezer werd "bestreken". Het microfoontje bij de patiënt registreerde diens ervaringen: "ik voel of er iets *warms wordt opgelegd... het gaat branden op de borst...* dat gaat over, dan heb ik meer lucht".

Er werd niet medegedeeld wat deze patiënt voor klachten had (asthma?). Er werd nog even gerept van proeven in het buitenland met het "bestrijken" of, zo men wil "magnetiseren" van gewonde muizen en beschadigde planten, die een sneller herstel te zien zouden hebben gegeven. Daarop kreeg prof. Polak het woord. Wij hebben diens opvatting hierboven afgedrukt.

"Moeilijk hard maken"

De kijker kreeg vervolgens te horen dat de "alternatieven" een gezamenlijke omzet hebben van 30 miljoen gulden (alleen de 300 "strijkers"? - red. AtdK) en een afdelingsvoorzitter van de vereniging waarin de

---

vervolg van pag. 3

zwel dat niet meer operabel is? Dat is heel triest. Patiënten in het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam krijgen overigens desgewenst het Moerman-dieet.

Staal en straal

Moolenburgh: Ik sta er niet achter om kanker die te opereren valt niet te opereren.

Hornstra: Ik wil operatie integreren in mijn hele behandelwijze.

De stelling: Wie geneest heeft gelijk moet volgens dr. Schellekens luiden: Degene die *bewijst* dat hij geneest heeft gelijk. Moolenburgh vond dat wie genezen wil worden door dokter A dáár heen moet gaan. Dat is de vrijheid van de patiënt.

Hornstra: Wij krijgen de patienten in het laatste stadium van hun ziekte...

Opmerking uit de zaal: Je kunt wel zeggen dat het het dieet is, dat werkt maar het zou best kunnen zijn dat de inspanning om je aan dat dieet te houden werkzaam is.

Moet in het universitaire medische onderwijs een inleiding worden gegeven over alternatieve geneeswijzen? Prof. Polak: Ja, maar ik zou het niet bedenken. Een kritische noot mag niet ontbreken. Dr. Schellekens vond dat méér therapieën in het algemeen moeten worden onderwezen. Zowel dr. Moolenburgh als de heer Hornstra vonden dat alternatieve geneeswijzen aan de Universiteit moesten worden onderwezen.

Hiermee eindigde de discussie – overigens precies op de vastgestelde tijd. De organiserende werkgroep Gamma, voorzitter Jan-Kees Zwemstra, verdient stellig een pluim voor het feit dat hij dit symposium heeft georganiseerd – een niet gering aantal medische studenten heeft er uit kunnen ervaren op hoe weinig feitelijke resultaten van genezing de beoefenaren van de alternatieve geneesmethoden zich kunnen beroemen. En hun kritisch inzicht zal gescherpt zijn.

"paranormalen" zijn verenigd, de NFPN — Nederlandse Fusie van Paranormale en Natuurgenezers — de heer J. Nieuwenhuis kwam in het beeld om te verzekeren: "Je bent een stukje idealist".

Of het hem iets deed aangeduid te worden als charletan.

— Daar heb ik geen moeite mee, aldus de heer Nieuwenhuis. Ik zie resultaten om me heen. Je helpt die mensen.

Over de kwestie van de kundigheid werden vragen gesteld aan voorzitter F. Honig van de NFPN. Hij gaf toe "Je kunt het zo moeilijk hard maken". Ervaren paragnosten beoordelen de aankomende leden op persoonlijke geschiktheid, een minimum van algemene ontwikkeling; verder moet men het effect meten van hun optreden bij patiënten.

Voorwaarden

Er zijn negen miljoen mensen in de ziekenfondsen. De voorzitter van de organisatie van Nederlandse ziekenfondsen, de heer H.J. Anbeek werd door Avro Televizier ondervraagd over het oordeel van deze fondsen in de onderhavige kwestie. Naar zijn oordeel moeten de alternatieven voor het zover is dat hun verrichtingen kunnen worden opgenomen in het ziekenfondspakket aan nogal wat voorwaarden voldoen. Zij moeten zich verenigen, hun opleiding moet gesanctioneerd worden door de inspectie van de volksgezondheid, er moet ook een tuchtrecht worden ingevoerd... en wanneer aan die voorwaarden is voldaan moet het mogelijk zijn, dat, na een ministeriële beschikking, opneming in het ziekenfondspakket geschiedt.

Er werd nog herinnerd aan een enquete volgens welke er naast zeven patiënten die baat vinden bij een alternatieve genezer er één is die van oordeel is dat "het niet helpt". Er is een particuliere verzekeringsmaatschappij die de consulten van alternatieve genezers wèl in haar pakket heeft opgenomen. Dr. C. Aakster, trad als woordvoerder op.

Presentator: Je gaat ongrijpbare dingen financieren.

Aakster: Ja, je moet andere criteria aanleggen. Je kunt je niet baseren op diploma's.

Ons commentaar

Avro's Televizier heeft zich niet laten spannen voor het karretje van de alternatieven. In tegenstelling tot de commissie-Muntendam, die géén contact heeft opgenomen met de Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft Avro's Televizier in een vroeg stadium van de voorbereiding van het programma zich met de Vereniging verstaan. Niet alleen kreeg Prof. Polak in het kort gelegenheid zijn standpunt mede te delen ook werden op het beeldscherm exemplaren getoond van ons verenigingsorgaan.

Het ging in dit programma om de "strijkers", verenigd in de NFPN — niet te verwarren met de NWP, die zich op veel alternatieve terreinen beweegt. Maar opvallend is hoe vaag de toelatingsnormen zijn, ook van de NFPN. Maar vaag uitte zich ook de academisch gevormde heer Aakster. Wat prof. Muntendam betreft — de presentator stak zijn verbazing over diens standpunt niet onder stoelen of banken: dit was immers dezelfde Muntendam, die vroeger in de inspectie voor de volksgezondheid op moest treden tegen kwakzalvers! Muntendam maakte het zich gemakkelijk. Geen twijfels over kennis en kunde van de alternatieve genezer. Niet moeilijk doen over de vraag of in deze tijd nu men poogt de kosten van de volksgezondheid althans enigermate te stabiliseren het wel zo voor de hand ligt om een terecht als ongrijpbaar aangeduide "voorziening" in het ziekenfondspakket op te nemen.

TREFFENDE CITATEN VAN TAMAR

Enige tijd geleden schreef Tamar (Renate Rubinstein) in Vrij Nederland over alternatieve geneeswijzen. Wij veroorloven ons enige citaten uit dit twee kolom beslaande artikel, dat zo voortreffelijke het "alternatieve gevoel" analyseert.

- *"In Nederland zie je dat tegelijk met de godsdienst ook de wetenschap in aanzien gedaald is. In plaats van de kerken zijn de sekten ingetreden en in plaats van de wetenschap de alternatieve wetenschap".*
- *"In de alternatieve geneeskunde zie je terugval in een oeroud geloof: dat het vroeger beter was en de mensen wijzer. Het is een geloof dat zo oud is als het pratend zoogdier".*
- *"Chemische troep" is een begrip voor alles wat medisch vies en voos is. Hormonen, antibiotica, tranquillizers, slaapmiddelen (niet voor niets worden pillen door hun critici snoepjes genoemd), op z'n best bestrijden ze het symptoom en de alternatieve genezers zijn er tegen. Ze willen geen symptoom maar "heel de mens" genezen, niets meer en niets minder".*
- *"Wel is er "chemische troep" die uitstel, soms zelfs afstel, vaak verlichting kan brengen, niet altijd natuurlijk en niet voor alles maar er is meer dan er tien jaar geleden was en er zal over tien jaar nog meer zijn. Het is een bescheiden succes, maar in zijn bescheidenheid is het mij sympathieker dan de genezing van "heel de mens", die mij te veel doet denken aan de staat van permanente gelukzaligheid zoals die ons door Bhagwan en dergelijke beloofd wordt".*
- *"Thans gelooft men in een vroeger dat dichter bij de "natuur" stond en daarom natuurlijker was en daarom gezonder". (...) Het merkwaardige is dat dit geloof zich heeft weten door te zetten ondanks de enorme handicap van honderdvijftig jaar bevolkingsstatistieken die een andere taal spreken" (...) Maar het vertrouwen in de superioriteit van een levenswijze die dichter bij de natuur staat bleef ongeschonden en de natuurgeneeswijzen laten niet na de zogenaamde "natuurmens" in Afrika of Thibet aan onze verworden maatschappij ten voorbeeld te stellen".*

- *Van de gedachte alleen al kikkert men op. En het dieet, het abonnement op het tijdschrift met opwekkende gezondheidslectuur, de tientallen natuurtabletten die men vier maal daags moet innemen en niet te vergeten het alternatieve elitegevoel, verheffen vaak de stemming".*
- *"Bovendien kost het de patiënt vaak geld. Dat verhoogt de waarde van het alternatief medische advies en bewijst dat de patiënt niet te beroerd was om voor zijn gezondheid een offer te brengen. Het zou jammer zijn als onze nieuwe wet zo ver zou gaan om al deze alternatieve ingrepen door het ziekenfonds te laten betalen".*

DE WONDERBARE KRACHT VAN VLIERHOUT

Iemand die, met een "versleten heup" rondloopt en zodoende nogal scheef door het leven gaat, zal het niet aan allerlei goede raad ontbreken. "Naar de bottenkraakster van Wassenaar" zal iemand adviseren. Anderen hebben een wat eenvoudiger oplossing.

In het zuiden van het land hoorden wij het advies aan iemand met een versleten heup gegeven om een bosje vlierhout in bed te leggen. In een zakje genaaid moet hij daar naast gaan slapen en op de duur kan beterschap niet uitblijven. Het vlierhout moet wel aan enige voorwaarden voldoen. Het moet van jonge scheuten zijn, een jaar oud. Die scheuten moeten gesneden worden in stukjes van zo'n vijftien centimeter lengte. Met twintig stuks kan men een aardig linnen zakje vullen.

En dan maar vertrouwen hebben in de goede afloop. Het is ons niet bekend of het zakje met vlierhoutjes beter werkt aan het voeteneind dan wel verborgen onder het hoofdkussen. Maar een ding kan men de vlierhoutenthousiastelingen niet ontzeggen: het raadje loop niet in de papieren en men behoeft er zich niet over te beklagen dat het ziekenfonds niets vergoedt.

EEN DIK BOEK VOL ENZYMEN

Ja, daar is dan weer een uiterst aanlokkelijke aanbieding de brievenbus in komen glijden. Lees maar eens de in blauw gedrukte slagzinnen: „Verlies per week méér gewicht terwijl U eet zoveel U wenst dan wanneer U helemaal niets zou eten!" En dit is ook een goede: „10-15-25 kilo en méér vermageren en voor altijd slank blijven!"

Een en ander wordt geïllustreerd met twee foto's: een jonge vrouw voor een copieuze maaltijd aan tafel gezeten, het glas bourgogne in de hand, vrolijk lachend... en mooi slank dat ze is! Dit helemaal in tegenstelling tot de droef kijkende dikkerd er naast, die voor een leeg bord zit, glaasje water er naast. En de slanke bereikt dat alles "zonder dieet — zonder pillen — zonder oefeningen, op een "volstrekt natuurlijke manier" automatisch.

Dat lijkt te mooi om waar te zijn. Maar er worden nog enige pagina's van het vouwblad gebruikt om te overtuigen. Een vooraanstaand voedseldeskundige vond de oplossing: enzymen. Wie is dat eigenlijk wel? Zijn portret staat voorop: een opgewekt kijkende man met een volle, ietwat grijzende baard. Dat is dr. Donald Lepore. Waar hij werkt, wat zijn functie precies is wordt niet uit de doeken gedaan. Wel wordt verteld dat hij talloze proefnemingen deed en ontdekte dat enzymen vetmakende stoffen verbranden — iets wat al lang bekend is — en voorkomen dat deze worden opgestapeld in de vorm van overtollig vet. Derhalve: Met enzymen verliest u al uw overgewicht op een natuurlijke manier.

Nog een uitspraak uit de folder: Hoe meer enzymen U uw lichaam instuurt, hoe meer gewicht U verliest.

Na de lectuur van het vouwblad over deze "automatische vermagering" rijst natuurlijke de vraag: hoe kom ik aan die enzymen? Gelukkig zit er een bon aan het vouwblad en er naast... ja hoor, daar kunnen we kennis maken met dr. Donald Lepore, "wetenschappelijk schrijver en onderzoeker, bezit reeds jaren een wereldfaam als voedseldeskundige". Hij is "medical doctor in homeopathy" (Zürich) en "Doctor of Philosophy" (Florida). Hij stond aan het hoofd van een team Amerikaanse voedseldeskundigen dat vorig jaar om precies te zijn eind verleden jaar tot de opzienbarende ontdekking kwam...

Wie de bon invult ("U hoeft helemaal geen wilskracht aan de dag te leggen", is dat niet mooi?) ontvangt na enige tijd geen korfje enzymen zoals zij wellicht had verwacht maar een duur dik boek onder rembours. Wat er in staat weten wij niet. Onze zegsvrouwe was zo verstandig om het boek te weigeren. De postbode ging er mee terug naar Enzyme Weightloss Program — Europe, antwoordnr. 10.004, 4870 VB Etten-Leur".

MOERMAN-ARTSEN ZULLEN GEDRAGSREGELS OPSTELLEN

De kamerleden Janmaar — Abee en Borgman (beiden CDA) en Verkerk-Tuinstra (VVD) hadden aan minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne vragen gesteld over belemmering in de beroepsuitoefening van de zogenaamde Moerman-artsen. Zij vonden dat het "met de regelmaat van een klok aanklagen" van de leden van de werkgroep Niet-Toxische Geneeswijzen — de werkgroep waarin Moerman-artsen zijn verenigd — door de Geneeskundige inspectie in strijd is met de uitspraak van de vorige minister dat er geen sprake van is dat Moerman-artsen worden vervolgd. Zij wilden weten of het beleid sinds 9 april (1981) gewijzigd is en vroegen de minister te bevorderen dat — hangende het door de Kamer gevraagde onderzoek naar de Moerman-methode de zogenaamde Moerman-artsen niet worden belemmerd in hun beroepsuitoefening.

Wij laten hieronder het volledige antwoord volgen van minister Gardeniers-Berendsen.

1. Die mening (namelijk dat de Moerman artsen met

de regelmaat van een klok worden aangeklaagd, red.) deel ik niet. In een tijdsbestek van ongeveer drie jaren, te rekenen vanaf eind 1978, zijn door de geneeskundige inspectie twee klachten tegen Moerman-artsen ingediend, niet op grond van het feit dat zij de Moermantherapie toepassen, maar op grond van het vermoeden, dat zij in hun medisch handelen ernstige misslagen zouden hebben begaan. Van een met de regelmaat van de klok aanklagen van deze artsen is derhalve geen sprake. Beide klachten zijn nog sub judice.

2. Het beleid is sinds 9 april jl. niet gewijzigd. In een ambtelijk overleg dat op 14 september jl. met het bestuur van de Artsenwerkgroep voor Niet-Toxische Geneeswijzen is gevoerd is onder meer gebleken, dat de grief van het door de inspectie ontketenen van een heksenjacht op de Moerman-artsen, niet hard is te maken gezien het geringe aantal klachten. Het is wel zo dat deze artsen zich permanent bedreigd voelen, doordat zij een van het gangbare patroon afwijkende therapie toepassen en zich zodoende met name in het intercollegiale verkeer en in hun betrekkingen met patiënten blootstellen aan meer risico's dan de doorsnee arts.

Om deze reden is afgesproken dat de Moermanartsen, overeenkomstig de gebruiken in de beroepsgroep, zelf gedragsregels zullen opstellen voor hun handelen bij het toepassen van de Moerman-therapie en deze daarna ter toetsing zullen voorleggen aan de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunst en de inspectie. Deze gedragsregels zijn bij de Artsenwerkgroep nog in studie.

3. Er is geen sprake van belemmering in de beroepsuitoefening. Een regionale geneeskundige inspecteur gaat eerst dan tot het indienen van een klacht bij het medisch tuchtcollege over, wanneer hij over aanwijzingen beschikt dat een arts niet volgens de regelen der kunst handelt of in strijd met hetgeen in kringen van beroepsbeoefenaren gebruikelijk is, aldus besluit de minister haar antwoord aan de kamerleden. (Inmiddels hebben, begin maart, de ruim twintig z.g. Moerman-artsen voorlopig hun medewerking aan het onderzoek opgeschort, omdat tegen vier hunner een tuchtrechtklacht loopt).

CONSUMENTENBOND: TE VEEL ZOUT IN HET ETEN

Veel levensmiddelen zijn te zout. Met kant-en-klare etenswaren, met blikgroenten, met soepen en sauzen uit blik en pakjes, met het brood en met de kaas krijgen we, onnodig, veel meer zout binnen dan goed is voor de gezondheid. Dit stelt de Consumentenbond vast in het februarinummer van zijn blad Consumentengids. De bond vindt dat er snel een wettelijke dam moet worden opgeworpen tegen het zoutovervloed. Blikgroenten en babyvoeding moeten volgens de bond verplicht zonder zout worden bereid, en voor soep, brood, kaas en kant-en-klaar produkten moeten er scherpe beperkingen van het zoutgehalte komen. Naar schatting krijgt de Nederlander gemiddeld tussen de 10 en 15 gram zout per dag binnen, dat is vele grammen te veel.

In een blik of diepvriespak bami of nasi zit al ruim 5 gram zout, in een diepvriespizza minstens 4 gram, in een bord soep uit een pakje 2 gram, in vier sneetjes brood 2,3 gram, in een portie kaas op de boterham al gauw een halve gram en in een portie sperziebonen uit blik 1,3 gram.

Al deze en nog veel meer schepjes zout bedreigen onze gezondheid. Zout is de hoofdschuldige van te hoge bloeddruk, die het risico van hersenbloeding, hartinfarct, nier- en oogbeschadigingen verhoogt.

De Consumentenbond vindt dat om te beginnen een eind moet worden gemaakt aan totaal overbodige toevoeging van zout in blikgroenten en babyvoeding. Het maximum zoutgehalte van brood en van kaas moet omlaag en er moeten ook strikte maxima worden gesteld aan het zout in allerlei kant-en-klare produkten die op steeds grotere schaal worden gegeten. Tenslotte moeten de levensmiddelen fabrikanten worden verplicht het zoutgehalte te vermelden op de verpakking, liefst per portie, om de consumenten de broodnodige duidelijkheid te geven over wat ze nu nog vaak ongemerkt aan zout binnenkrijgen. Aldus de Consumentenbond.

DE NEP-ARTS

Blijkbaar een onuitroeibaar verschijnsel — altijd zijn er weer lieden die zich uitgeven voor arts en gemeenlijk doen zij dat met weinig oorbare bedoelingen. Zo is onlangs in Amsterdam een 34-jarige man aangehouden, technicus van beroep, die probeerde als arts van de GG en GD door het leven te gaan. Hij gaf zich bij telefoongesprekken met buitenlandse gezinnen uit voor schoolarts die op huisbezoek wenste te komen.

Dat huisbezoek wekte overigens argwaan: de man betastte de kinderen onzedelijk en vond het ook nog nodig de moeders een lichamelijk onderzoek te laten ondergaan.

FENACITINE UIT PIJNSTILLERS

De stof fenacetine, die in pijnstillers placht te worden gebruikt is niet ongevaarlijk. Langdurig en overmatig gebruik van pijnstillers met fenacetine kan leiden tot ernstige aandoeningen van nieren, ja zelfs tot kanker van de urinewegen en bloedafwijkingen. Vandaar dat het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen de farmaceutische industrie heeft benaderd om pijnstillers te vervaardigen zonder of met zo weinig mogelijk fenacetine. Met het oog op te verwachten maatregelen van de overheid heeft een deel van de farmaceutische industrie al op voorhand maatregelen getroffen. In de Witte Kruispoeders bijvoorbeeld worden al stoffen ter vervanging van fenacetine gebruikt. Dat is ook het geval met Saridon. De pijnstiller Chefarine 4 is uit de handel genomen.

INDRUKWEKKEND VISITEKAARTJE

Onlangs heeft zich te Purmerend een paranormale genezer en magnetiseur gevestigd. Deze "collega's komen hier zo langzamerhand als paddenstoelen uit de grond", zo schreef ons een lid, die ons het visitekaartje van de paranormale genezer deed toekomen. Dat ziet er als volgt uit:

Dhr. Alex Mascarenhas, A.M.P. (Eng)
Diploma: AK.p, AK.m., M.t., P.G. (Ned)
Paranormaal Genezer en Magnetiseur
Akupressuur en Massage
Meditatie en andere ontspanningstechniek ook voor kinderen.

Dan volgt het adres en het telefoonnummer en onderaan leest men dan nog op het visitekaartje:

I wish you health, peace and happiness.

Let op die afkorting voor De heer, Dhr. Wedden dat heel wat onoplettende lieden denken dat dat een doctorsgraad is en inplaats van Dhr. Dr. menen te zien? Maar we moeten toegeven: *Alex is van vele markten* thuis, daar in de marktstad Purmerend.

TEVREDENHEIDS-BETUIGINGEN

In de tijd dat men in de kranten advertenties opnam voor allerlei dubieuze geneesmiddelen kon men daarbij vaak tevredenheidsbetuigingen afgedrukt zien. Fabrikanten van kwakzalversmiddelen zagen kans om hele boekjes uit te geven met zulke tevredenheidsbetuigingen.

Tevredenheidsbetuigingen moeten nu de weg plaveien voor het toelaten van de alternatieve genezers tot de kassen van de ziekenfondsen en ziektekostenverzekeringen. De Nederlandse Fusie van Paranormale en Natuurgenezers, de NFPN, laat op het ogenblik een onderzoek instellen met als eerste resultaat de ervaringen van drieduizend patiënten. Dat zijn dan meest tevredenheidsbetuigingen. Driekwart van de patiënten van leden van de NFPN heeft baat bij de behandeling gevonden, *zo valt uit het boekwerk* op te maken.

Deze actie van de Nederlandse Fusie van Paranormale en Natuurgenezers gaf de AVRO aanleiding tot de uitzending van Avro's Televizier gewijd aan de "strijkers". Men vindt een beschouwing over deze uitzending op pag. 4 en 5 van ons Actieblad.

GEVAARLIJK VERMAGERINGS-MIDDEL

In Zuid-Limburg verschaffen mensen zich een vermageringsmiddel uit België, door naar Belgische artsen te gaan. Het gaat om een middel dat in Nederland verboden is en dat bestaat uit amfitamine en schildklierhormonen. Amfitamine, dat bij de groep van de wekamines hoort valt in ons land onder de opiumwet. Het kan tot verslaving leiden. Aan misbruik van schildklierhormoon zijn gevaren verbonden. De inspecteur voor de volksgezondheid in de provincie Limburg, A. Hanekamp, heeft dan ook een waarschuwing doen uitgaan tegen het gebruik van dit uit België afkomstige vermageringsmiddel.

SPIERVERSTERKER IN DE BAN

Tijdens de Olympische Spelen te Moskou in 1980 hebben atleten op grote schaal gebruik gemaakt van een z.g. spierversterker, het hormoonpreparaat testosteron. Dit hormoon maakt de mensen agressiever en alerter. De medische commissie van het Internationaal Olympisch Comité heeft het hormoonpreparaat op de dopinglijst geplaatst. De Duitse dopingonderzoeker Donike heeft een methode uitgewerkt om toediening van testosteron in de urine aan te tonen. Het menselijke lichaam produceert twee verschillende hormonen epitosterene en testosteron. Meting van de verhouding tussen beide hormonen kan uitwijzen of extra hormoon is toegevoegd.

Tijdens de Olympische Spelen te Moskou kon gebruik van het hormoonpreparaat nog niet worden aangetoond in urinemonsters. Volgens de Westduitse dopingonderzoeker zouden tussen de 10 en 20 pct. van de medaillewinnaars de spierversteviger hebben gebruikt. Vooral bij vrouwen openbaren zich nadelen bij het toedienen van testosteron dat aangemaakt wordt in de bijnierschors en in de zaadballen: zij krijgen een zwaardere stem, er doet zich baardgroei voor en er kunnen veranderingen optreden in de geslachtsorganen.

KOFFIE, LIBRIUM EN VALIUM

Er kan nauwelijks een artikel gewijd aan de hard drugs verschijnen of koffie en tranquillizers worden er bijgehaald. Wij herinneren ons een artikel over drugs met als illustratie een... kopje koffie. Maar ook de tranquillizers, die toch echt geen roesmiddelen zijn, worden er te pas en te onpas bij gesleept. Men doet het dan graag voorkomen alsof de halve bevolking verslaafd is aan valium en librium. In de tijd dat het mode was dat op scholen voorlichting over drugs werd gegeven bestond een voorlichtster in Amstelveen het om te stellen: Het is minder erg dat je broer een stickie rookt dan dat je moeder valium neemt. En zij beroemde zich er op dat ze kinderen had kunnen overhalen om hun moeder er toe te brengen de notabene door de dokter voorgeschreven tranquillizer niet meer in te nemen.

Maar tranquillizers, slaapmiddelen en bij zelfmeditatie gebruikte pijnstillers hebben, hoe veel besproken ze ook mogen zijn, in de totale omzet van geneesmiddelen maar een bescheiden aandeel. In totaal halen ze *nauwelijks 8 pct. van de omzet. Wat aantikt zijn de* antibiotica en de hart- en vaatmiddelen. Zij zijn goed voor een kwart van de omzet.